

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, 1664**

Qvæst. III. Possitne Christi humanitas aliunde inferiori adorari?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

Disp. VI. Quæst. III. Certam. I. 663

Christi possit: quod hæc solutio negat: quare dum negat antecedens totum argumentum, & oppositam suam conclusionem nostram intentam concedit.

3 Probant eandem conclusionem alij ex August. 10. de ciuit. c. 20. dicente: *cum in forma Dei sacrificium cum Patre summatim in forma serui sacrificium esse malit, quâ sumere: ne vel hac occasione quisque existimaret cuilibet sacrificandum esse creaturæ.* Vnde arguitur: cuiusque deferri latria potest, potest & sacrificium offerri per Augustinum, & per rationem: quia sacrificium est protestatio supremi dominij vitæ mortisque omnium, quod nusquam habet Christi humanitas: ergo humanitati Christi nequit deferri latria. Respondeo primo: sacrificium offerri posse non solum ei, cui deferri latria potest: licet non ex adeo nobili affectu, atque illi cui potest deferri latria, vt iam dicam: quare malè ex eo medio probari conclusionem posse. Ex quo potius inferretur oppositum, si verum esset antecedens adiuncta particula *solum*. Secundo nego minorem: quam non probant verba Augustini. Tum, quia non loquitur de humanitate in abstracto, sed de homine in concreto, seu Verbo, quod fuit in forma serui, noluit autem, adorari ne homines, qui illud ibi latens non agnoscerent, creaturis puris sacrificare Christianorum exemplo dicerent, atque ad idololatriam animam obfirmarent. Quæ mens Augustini textu ipso adeo claret, vt latioribus argumentis non egeat. Sed, etsi de humanitate ipsa abstractè loqueretur, potius probaret oppositum minoris. Cum enim dicat ex libera voluntate Christi, humana vel diuina ad vitandam occasionem deceptionis & idololatriæ humane, non offerri humanitati sacrificium, supponit absolute illi offerri potuisse. sed, nec præstat ratio: quia humanitati, vt Redemptrici, vitæque spiritualis omnium, ac vitæ, mortisque æternæ arbitra & iudici offerri sacrificium posset, licet non ex nobilissimo latriæ cultu & affectu Dei proprio, vt iam explicamus.

4 Ceterum, licet latria propria, & perfecta deferri humanitati Christi nequeat, vt hætenus probauimus, potest tamen & debet deferri ipsi ob Deitatem, quam vnione habet, latria imperfecta, vel hyperdulia suprema, longe ac pene infinite superans adorationes aliis omnibus creaturis debitas. Christi autem sanguini effuso, atque ex vnio hypostaticè, si quis est & perseuerat, minus perfecta debetur, ac vestibus, quo mediatus, & mediatus Christi carnem contingebant, minus adhuc & minus perfecta, quia minus intimè à Verbo vnio dignitatem participabant. Cruci verò sanguine Christi tinctæ, qua tali, idem cultus debetur qui vestibus, aliisque eodem sanguine imbutis. Cum autem Crux non solum Christi sanguine delibuta fuerit, sed iam pro humanitatis Christi Crucis affixæ imagine ab Ecclesia Christiana nascente fuerit recepta, eodem cultu, quo ipsa humanitas colenda est, siue potius Christi humanitas in illa; sicuti & Sancti omnes in suis imaginibus. Ipsa item Crux, qua imago est, colenda in se aliquo cultu & adoratione erit, inferiori tamen, quam humanitas Christi in illa, quia quæ imago humanitatis Christi est, aliquatenus de prototypi dignitate participat, quæ omnia ex notatione 1. cert. 1. num. 2. facile deducuntur fusiùsque singulatim docemus de Religione agentes controu. de adoratione.

QVÆSTIO III.

Possitne Christi humanitas aliunde inferiori cultu adorari?

¶ Vm vnionis hypostaticæ titulo plura supernaturalia dona gratiæ ipsamque hypostaticam vnio-

nem &c. habeat, quæ excellentiæ diuersæ ab excellentia diuinitatis, & Verbi vniti sunt, dubitatur. An ob hæc, quæ inferiores excellentiæ sunt, cultu inferiori latria imperfecta, vt pote illis proportionato adorari Christi humanitas possit?

CERTAMEN I.

Aliorum placita proponuntur.

1 **R**es hæc longiori, quam par sit concertatione disputatur à Vasquez & Soarez citandis, atque affectis viriùsque. Vt tamen controuersia difficultas nuda perspici queat, & discursus in ipsam collimer, scire oportebit Vasquez & Soar. in eo conuenire, in quo cordatus nemo dissentiri possit. Nempe humanitati Christi sine vnione hypostatica considerata, si id fieri verè & rectè posset, cultum inferioris ordinis deberi, deferrique posse, vt de humanitate Christi *vane* considerata, id est sine Deitatis nucleo docebat Albertus, atque S. Th. 3. p. q. 25. a. 1. ad 1. ex Damasceno lib. 4. c. 3. his verbis *sic intellecta, vt separata à Dei Verbo deberetur sibi adoratio dulia.* Sed differt Vasquez à Soario & Thomis: quod hi dicunt id fieri posse verè & ritè per cognitionem præcisiuam humanitatis non cognita vnione ipsius hypostatica. Sed licet præcisiuam cognitio humanitatis dari possit, tamen Vasquez bene ait non loqui Damalcenum, S. Thomam, & Albertum de cognitione præcisiuâ: quia, ex parte obiecti dicunt debere, vt *separatam* considerari, ac *vane* id est sine vnione: id quod nisi iudicio, & cognitione negatiua vnionis, quæ nec vera, nec licita est, fieri nequit: cum certum de fide sit humanitatem Christi vnitam esse. An verò iudicio & cognitione præcisiuâ solum cognita humanitas sub aliis donis adorari dulia, vel hyperdulia possit? ad difficultatem præsentem spectat: quin Damascenus S. Thom. & Albertus de eo quidquam affirmatiue statuerint, cum solum citatis locis loquantur de humanitate Christi ab vnione separata, siue in hypothesi separationis à Deitate.

2 Decertant secundo Vasquez & Soar. atque ex ipsis Recentiores, extra præsentis etiam difficultatis punctum, an humanitas, vt Deificata, siue ob Deitatem adorari queat, quin Deitas ipsa adoretur. Negat Vasquez. Afferit soar. quem ea in re Vasquiani plures sectantur, in quibus est Gaspar. Hurtado d. de ador. difficult. 11. consentie. Bernal citandus num. 55. *S. dico secundo ex notatis num. 52. S. Tertio præmittendum.* Sed malè Vasquiani desertores probant à paritate gratiæ, quæ non adoratur, cum eius subiectum, scilicet iustus, adoretur: cum enim eadem adoratione latria, quæ Deitas, adoranda est, humanitas ob Deitatem vnitam, adoratur in eorum sententia, gratia autem adoratione dulia, quæ sancti ob illam adorantur, nequeat adorari, argumentum in eorum sententia à pari est sine paritate vlla: in hunc scilicet modum gratia incapax adorationis, qua ob illam adoratur subiectum, potest non adorari ea adoratione, qua subiectum, cum hoc ob illam adoratur: ergo Deitas capax adorationis, qua ob ipsam adoratur humanitas, poterit non adorari adoratione humanitatis, cum hæc propter Deitatem adoratur. Quis consequentiam non videat, ac sine vlla esse paritate non videat? potest non adorari, quod non potest adorari: ergo potest non adorari, quod potest adorari. Nec feliciter probat Bernal num. illo 52. quia medium amatur propter finem, & tamen non est opus, amore medij amari bonitatem finis: ergo poterit adorari humanitas propter Deitatem vnitam, quin Deitas adoretur. Etenim motiuum formale electionis, siue amoris medij, bonitas finis non est: sed sola medij utilitas ad finem præamatam ob suam bonitatem: quare ex eo, quod hæc amore medij amari non debeat

○○○○ 3 non

non inferitur non debere adorari Deitatem, cum humanitas ob illam, tanquam ob rationem formalem adorationis adoratur. Imò si paritas teneret probaret, licet non eodem adorationis actu quo humanitas ob Deitatem adoratur, a se simul esse necessario adorandam Deitatem: quemadmodum amor electionis sibi, nequit sine amore intentionis finis consistere.

3 Sin autem nobis, extra rem cum reliquis, ferendum super hoc iudicium sit; censemus contra Vasquez posse humanitatem propter unitam sibi Deitatem adorari, quia Deitas simul adoretur: Probatur: quia cognita excellentia Deitatis liberum physicè, imò sapè etiam moraliter est, illam velle adorare, vel humanitatem ipsi unitam propter illam: ergo possumus velle adorare, vt quod vel ipsam Deitatem, vel humanitatem solam, quin alteram adorare velimus, ob eiusmodi excellentiam Deitatis. Confirmatur: quia ex duobus obiectis materialibus ob eandem etiam rationem formalem vnum prosequi possumus, quin prosequamur aliud: atqui humanitas, & Deitas, siue Deus duo obiecta materialia adoranda sunt: ergo, licet eadem sit ratio formalis adorandi vtrumque, nempe excellentia diuina, poterimus alterum adoratione prosequi, nempe humanitatem, non prosecuto alio, scilicet Deitate, vel Deo per adorationem. Adde eandem adorationem, qua humanitas ob Deitatem adoratur, non posse adorari Deitatem ipsam. Hoc non solum est contra Vasquez sed etiam contra Soar. & Recentiores reliquos, qui, licet vnam sine alia adorari posse ob Deitatem doceant, tamen vtramque simul, & eadem adoratione adorari posse fatentur. Probatur autem facile ex nostra doctrina: quia Deitas, ac Deus nequit adorari ob excellentiam Deitatis nisi adoratione latria perfectæ, & summa adoratione per omnes: atqui humanitas etiam ob Deitatem sibi unitam nequit adorari adoratione latria perfectæ, vt ostendimus q. 2. ergo Deitas nequit adorari eadem adoratione, qua adoratur humanitas ob Deitatem.

4 His igitur expeditis prius, ne presentis difficultatis decisionem confundant, circa proprium questionis huius punctum censent plures humanitatem ob alia dona supernaturalia, atque creatas excellentias posse adorari cultu inferiori eo, quo ob Deitatem unitam adoretur. Ita docent Thomistæ loco citato 3. p. Palud. in 3. d. 9. q. 2. Scotus q. 1. §. quantum ad istam articulum, & ad 1. Durand. q. 3. Almain. q. 1. concl. 4. Gabr. q. 1. 2. 2. & lect. 50. super Canon. Corduba lib. 1. q. 5. dub. 3. Henric. quodlib. 10. q. 6. Picus Mirandula. q. 5. Apologiz. Canis. de B. Virgine c. 15. omniumque pugnacissimè Soar. d. 54. lect. 3. *Contraria sententia* cum affectis, VVadingo d. 12. dub. 4. §. dico terrib. Bernal. d. 69. lect. 2. §. 1. num. 53. Ex aduerso verò, adhuc dona alia inferiora Deitate, quæcumque in Christo, siue gratia habitualis, siue vnio hypostatica, sint, non posse eius humanitatem inferiori cultu, quàm ob Deitatem unitam ipsi debetur, adorari, plures alij docent. In his numeram Damascenum, Albertum, & S. Th. n. i. citatos, licet falso pro opposita citentur; Item S. Bonauerum in 3. d. 9. a. 1. q. 1. Maior q. 1. ad 4. concl. quatenus asserunt humanitati existenti sine Deitate deberi hyperdusiam; quare existenti, cum Deitate, seu non negata Deitate de ipsa deberi cultum superiorem, & Deitatis excellentiæ proportionatum planè supponunt. Expressius id docuerunt Catherin: Opusc. de ador. imagin. col. 4. VValdens. t. 3. c. 119. Claudius Sanctes de rebus Euchar. repetit. 9. c. 3. vers. med. Clichtoux 2. de Euchar. c. 10. num. 5. & 6. Vasquez d. 96. c. 4. quem plures etiam sequuntur, tandemque in eandem sententiam venit Cardinalis de Lugo d. 35. n. 57.

CERTAMEN II.

Vasqui sententia verior probatur.

1 Placuit nobis semper Vasqui nostri in re prelati iudicium: cum quo & citatis censemus Christi humanitatem ob alia à Deitate dona inferiori cultu adorari non posse. Placuit etiam in primis probatio eiusdem, licet à paritate sit: quia continet, si penetratur rationem à priori illustrem. Sic autem habet, in cultu vrmano, & politico non licet Principem inferiori aliquo titulo colere, vel honorare, v.g. compellere Regem *senioria*, vel *excellencia* hispanè: quia habet dignitatem Regiam superiorem, cui debetur *Magestad*, licet comitis, ducisque inferiores Regia dignitatis habeat: quin, qui illis cum nominibus honoris causâ compellatur, non politicus adorator, sed inurbanus iniuriator haberetur, ac de impudentia puniretur: ergo, cum in humanitate Christi adit titulus excellentissimus Deitatis, ea solum adoratione, quæ is exigit titulus, colenda necessario erit: nec poterit inferiori, quæ titulis aliis inferioribus respondeat adoratione coli. Responderetur vulgo negando consequentiam, & paritatem. Cum enim homines animum venerantur non videant, credunt eum, qui politica adoratione titulis minus excellentibus, & inferioribus ipsos honorat, velle eis denegare superiorem titulum, quem habent: at verò cum Christi humanitas titulus sui adoratoris animum videatur, licet inferioribus titulis adoratur, superiorem Deitatis unitæ sibi ab illo non negari, sed recognosci potius, tunc etiam videbitur: quare non iniuriæ, sed obsequij loco reponet, cum ob inferiores titulos adoratur. Bene: sed videntur tam constanti ac perpetua coniectura negari superiorem cultum ab eo, qui minorem solum deserit homines coniectantur: nisi ex ipsa adorationis vniuersum sumptæ natura discurrant: Licet enim colentis animum non videant, si alius esse possit in sic adorantibus politice temere omnes homines ipsorum animum in derisum interpretantur: quod non nisi temerè admitti potest.

2 Bernal proxime §. 2. num. 64. ait fundamentum constantis coniecturæ illius esse, quod amici deferre aliis soleant honoris, & cultus, non solum, quod debeant, sed summum, quod possunt; quare ij qui minus cultus & adorationis quàm possunt iis deserunt quos adorant ac venerantur, satis ostendunt se in illis superioris adorationis & cultus titulum non recognoscere. Sed contra: quia, si non ex natura adorationis cultus summus, qui in quemque cadere possit, exhiberetur, sed ex affectu amicitie, non inferretur eum qui alium ex inferiori & minori summo alium coleret superioris adorationis & cultus titulum non recognoscere sed in eo non se gerere ex perfectâ amicitia, vel si maus ex inimicitia etiam se gerere, licet superiorem titulum in adoratore cognoscatur. Contra secundò: quia, etsi quis Regem esse metia fateatur, quem politice adorat ob titulum comitis, vel Marchionis *senioria* ipsam compellendo imprudens iniuriator, non adorator habebitur: quo in casu, & similibus coniecturæ locus non est. Nulla igitur redditur Vasquiano argumento ratio dilparitatis ab aduersariis, sed quoniam bene arguentibus à pari rationem eandem vtrouique adesse incumbit probare, eam, licet breui, subiunxit Vasquez: quia adorationis natura sua solum summa cuique possibilis potest, debetque exhiberi quoties adoratur. Cuius veritatis præter exemplum adorationis & cultus politici notati à Vasquez ea nobis fatio à priori succurrit: quia adoratio natura & essentia sua est actus natura sua supremus honorandi alium, & recognoscendi quantum nobis adoratus excellat: ergo adoratione negamus nobis excellere in gradu superiori eo, quem adoratione ipsa

reco

recognoscimus: ergo, si adoratio summa quæ ipsi deferri potest, non sit, erit iniuria adorati, non autem adoratio, quæ summa ipsi delatari possibilis esse debet. Hinc in cultu & adoratione politica inferior quæque est negatio superioris v.g. *Merced* negatio est, vt hispano latino loquar, *senoria*: *senoria* est negatio excellentiæ: *excellentia* *senenitatis*: *senenitas*, *altitudinis*: *altitudo* denique est negatio *Maieſtatis*.

3. Languescunt inde aduersariorum fundamenta: quia, etsi humanitas Christi donis omnibus supernaturalibus, & præcipue vnione hypostatica formaliter, & secundum se spectata, creaturis singulis, & omnibus longè excellat: at non eis summè bonis illis excellit, sed longè amplius Deitate, & persona diuina, quam vnio ipsi afferat: quare ex hac sola adorari, & potest, & debet.

Instant aduersarij. Non semper debemus adorare humanitatem ob Deitatem: nunc enim liberum mihi, & integrum est adorare, vel non adorare illam ob Deitatem: ergo, cum nihil adorationis debeam, si adoro ob gratiam habitualem, gratuitum aliquid & gratum humanitati Christi obsequium præstabo. Respondetur non debere nos esse in continua actuali adoratione humanitatis Christi ob Deitatem; vt probatur: at quotiescumque adoratur sumus debere illam ob summam excellentiam Deitatis adorare, vt nuper dicebamus: quia, licet nunc non debeamus absolute adorare, si tamen, liberè etiam adoraturi sumus, debemus ob Deitatem adorare: quare, si titulo inferiori adoremus, spontaneum quid illi præstabimus, non obsequij quidem, sed iniuriæ. Ecce: nec Regem adorare semper debemus: at, si nunc vt comitem, vel Marchionem adoremus, non tam liberam adorationem, quam vltro neam iactabimus contumeliam. Instant denique. Potest Christi humanitas ob vnionem hypostaticam, & gratiam habitualemente amari, & laudari: ergo, & adorari. Patet: quidquid enim motuum amoris est, laudibusque esse potest, potest & adoratione. Negatur consequentia: quia adoratio non est ob quancumque perfectionem, sed summa honoratio, ob summam excellentiam adorati præ adorante; amor autem, & laus ab æquali, imò & a superiori ad inferiorem esse optimè potest: vnde probatio consequentiæ euaneſcit.

4. Probat secundo, nec admodum segniter eandem sententiam Lugo ab absurdo: quia, si quis ob inferiores summa perfectiones adorari posset, posset quidem persona Verbi quatenus habens humanitatem, siue hic homo Christus adorari adoratione dulci, vel hyperdulci ob gratiam habitualemente: quod est erroneum, cum sit persona diuina Filij. Negat assumptum Bernal: quia persona Verbi non sanctificatur gratia habituali, cuius non est capax, sed sola humanitas. Contra: quia, vt persona quæuis adoretur ob excellentiam sanctitatis, vel quamuis aliam, non est opus, vt personalitas, qua personatur immediate gratiæ & sanctitatis capax sit, (vt patet in personalitatibus citatis, in quocumque consistant: siquidem, nec rationales, neque bonitatis morales sunt capaces.) sed satis est, si capax vtriusque sit natura, immediate, & ratione illius tota persona ex natura, & personalitate consistat euadere, sitque, & dicatur absolute sancta: at sic hæc persona Christi, siue

hic homo Christus verè est absolute, diciturque gratus, & sanctus habitualiter: ergo, ni aliud obſtare posset adorari ob gratiam habitualemente. Contra secundo: quia licet gratia habitualis non sanctificet personam Verbi: at excellentia aliquomodo ipsam pertingens est ratione humanitatis assumpta, quod satis est ad adorationem atque summisionem in signum excellentiæ respectu nostri Verbo exhibendam. Confirmatur: quia humanitas Christi maternitate non sanctificatur, & tamen in horum sententia adorari à nobis potest ob illam: quia scilicet tantam, tamque excellentem habuit Matrem: ergo, & Verbum, quia tam sanctam habitualiter humanitatem, atque in gratia habituali, ac reliquis donis supernaturalibus excellentem habuit, poterit adorari: imò ob excellentiam maternitatis, quam vnica sibi humanitas habuit, cum Verbum immediato post gradu pertingat. Confirmatur secundo: quia excellentissima entitas vnionis æque immediate pertingit personam Verbi, atque humanitatem, quæ ob ipsam cultu inferiori, quam ob Deitatem potest per hoc adorari.

5. Dupliciter responderi videbitur his argumentis. Primo: omnes hæc excellentias formaliter eminenter contineri in excellentia Verbi, ac proinde ob eas adorari non posse. Verò doctrina, sed qua aduersarij vtique nequeant: siquidem, & excellentiæ omnes creatæ humanitatis Christi formaliter eminenter etiam continentur in excellentia Deitatis, quam habet humanitas, quæ tamen ob illas cultu inferiori adorari per ipsos potest. Secundo dices: cum Verbi persona in hoc homine cogitur non posse dari cognitionem præcisam excellentiæ diuinæ, quæ necessaria est, vt ob alia bona, & excellentiæ creatæ humanitas adoretur: contra tamen, quia simultanea cognitio excellentiæ diuinæ, liberos nos relinquit, vt ipsam, vel Deum ob illam adoremus; vt cum Soaristis, & Bernal ipso docebamus cert. 1. n. 2. & 3. Quare, licet simul cogitetur, poterit Verbum non adorari ob illam, sed ob excellentiæ creatæ numeratas. Contra secundo: quia adoratio inferior in hac sententia aduersariorum, neque est negatio superioris adorationis, neque illam infert: quare simul poterit adoratio ob excellentiam diuinam, quæ necessario cogitur; superior & inferior ob creatas excellentiæ Verbo vnio deferri. Denique cognitionem præcisam dignitatis superioris adorandi, & representationem inferioris satis non esse, vt ex inferiori titulo adoretur, facile ostenditur ab opposito contemptus, & prælationis respectu eiusdem: ad quæ satis non est illum considerare secundum inferiora, quæ habet, præfensendo à superioribus: alioqui considerato Rege Hispaniæ sub titulo comitatus alicuius paruuli præfere ab alijs, posset aliquis è suis diuinitatibus se illi præferre, & iustus quiuis considerata humanitati Christi secundum se: quod est blasphemum. Ad adorationem ergo, quæ est natura sua recognitio maioris excellentiæ alienæ, & ad propriam prælationem, & contemptum alicuius præ nobis illi oppositos, qui sunt recognitio excellentiæ maioris propriæ integer status, & aliorum, & nostri, qui re ipsa est, cognosci debet, vt licite, ac non vanè, vel quis adoretur, vel contemnatur, aut possideatur.